

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf: RE/371/2023

John Griffiths AS
Cadeirydd,
Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai

John.Griffiths@senedd.cymru

17 Tachwedd 2023

Annwyl John,

Yn dilyn fy llythyr gwreiddiol ar 3 Tachwedd, ysgrifennaf atoch i roi rhagor o sicrwydd mewn perthynas ag Argymhelliad 1, gan fod ganddo oblygiadau hefyd i nifer o'r argymhellion eraill a amlinellir yn Adroddiad 2022 y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai ar asedau cymunedol.

Mae'r gwaith ar sefydlu'r Comisiwn, ei aelodau, ei gwmpas a sut y bydd yn gweithio wedi gwneud cynnydd da. Rwy'n disgwyl bod mewn sefyllfa i wneud cyhoeddiad ffurfiol ynghylch cadeirydd ac aelodau'r Comisiwn erbyn dechrau mis Ionawr 2024. Mae'r gwaith i gefnogi'r Comisiwn hefyd yn mynd rhagddo, a bydd gwaith ymchwil pwysig yn cael ei gomisiynu cyn bo hir a fydd yn edrych ar ddeddfwriaeth berthnasol ym mhob rhan o'r DU a'r tu hwnt a'i effaith ar berchnogaeth ar gymunedol asedau. Mae hefyd yn ystyried casglu astudiaethau achos manwl ar ble mae perchnogaeth gymunedol ar dir ac asedau wedi gweithio'n dda ac enghreifftiau lle na fu'r broses yn llwyddiannus.

Rwy'n disgwyl i waith y Comisiwn, gan gynnwys y cynigion a'r camau nesaf a argymhellir, ddod i ben erbyn diwedd mis Mawrth 2025. Fel y dywedais yn flaenorol, byddaf yn parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf ar y cynnydd o ran y Comisiwn a'i waith.

Yn gywir,

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/: RE/371/2023

John Griffiths AS
Cadeirydd,
Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai

John.Griffiths@senedd.cymru

03 Tachwedd 2023

Annwyl John,

Diolch yn fawr am eich llythyr yn gofyn am ddiweddariad ar gamau'n codi o Adroddiad y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai a gyhoeddwyd yn 2022 ar asedau cymunedol.

Nodwyd diweddariad ysgrifenedig ar gynnydd yn erbyn pob argymhelliad yn y ddogfen a atodwyd i'r llythyr hwn, gan gynnwys manylion y gweithgareddau yr ydym wedi bod yn eu cefnogi o safbwynt argymhelliad 14, a chyllid ar gyfer tai o dan arweiniad y gymuned a thai cydweithredol.

Rwy'n dal i gefnogi'r gwaith gwerthfawr hwn a byddaf yn parhau i ddarparu diweddariadau o ran cynnydd y comisiwn a'i waith.

Yn gywir,

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

ATODIAD 1 Diweddariad i Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai ar Asedau Cymunedol, Tachwedd 2023

Argymhelliad 1.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru gymryd camau i sefydlu comisiwn i sbarduno ffordd newydd o feddwl am berchnogaeth gymunedol ar dir ac asedau yng Nghymru. Dylid sefydlu'r comisiwn o fewn 12 mis i gyhoeddi'r adroddiad hwn a dylai weithio gyda rhanddeiliaid i ddatblygu cynllun gweithredu ar gyfer y gwaith. Dylai'r comisiwn wneud argymhellion i Lywodraeth Cymru.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd eisoes wedi dweud ei bod hi o blaid cytuno i sefydlu comisiwn. Bydd angen ystyried natur a chwmpas comisiwn yn ofalus cyn cymryd camau i weithredu'r argymhelliad hwn. Mae'n bwysig bod rhanddeiliaid yn cymryd rhan yn y gwaith hwn. Wrth sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir rhaid ystyried yr ymrwymadau yn ein Rhaglen Lywodraethu bresennol – bydd yr ymrwymadau hyn yn parhau i fod yn flaenoriaeth inni.

Goblygiadau ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu'r gwaith hwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Diweddariad Tachwedd 2023

Cafwyd trafodaethau gyda rhanddeiliaid ar ffurf a chwmpas arfaethedig y comisiwn. Mae rhanddeiliaid wedi bod yn gefnogol o'r cynnig. Bydd hyn yn cael ei ddatblygu yn 2023-24 a 2024-5, cyn belled â bod yr adnoddau ar gael.

Argymhelliad 2.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru ac Ystadau Cymru adolygu a diweddarau eu canllawiau presennol ar Drosoglwyddo Asedau Cymunedol. Dylai'r adolygiad ddechrau o fewn deuddeg mis i gyhoeddi'r adroddiad hwn. Wrth gynnal ei hadolygiad, dylai Llywodraeth Cymru ymgynghori â rhanddeiliaid perthnasol, gan gynnwys grwpiau cymunedol sydd â phrofiad uniongyrchol o'r broses ar gyfer trosglwyddo asedau cymunedol, i sicrhau y gellir defnyddio eu hadborth i lywio'r gwaith o ddiweddarau canllawiau.

Ymateb: Derbyn

Roedd ein tystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor yn cydnabod y byddai adolygiad pellach o'r canllawiau presennol yn cael ei gynnal ac y dylai hyn gynnwys ymgysylltu

ehangach. Mae'n bwysig hefyd bod unrhyw ganllawiau diwygiedig yn cyd-fynd â pholisi cymunedol ehangach.

Goblygiadau ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu'r gwaith hwn o fewn yr amserlen a argymhellir. Gellid caffael adnoddau allanol, yn amodol ar gadarnhau cyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24.

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae canllawiau cyfredol yn adlewyrchu'r sefyllfa bresennol yng Nghymru. Bydd canllawiau diwygiedig yn cael eu hystyried yn ystod gwaith y comisiwn ac yn cael eu darparu ar ôl i argymhellion y comcyllid isiwn gael eu hystyried.

Argymhelliad 3.

Mae'r Pwyllgor yn argymell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau ar gyfer rhoi ystyriaeth i p'un a ddylai grwpiau cymunedol sy'n bodloni meini prawf y cytunwyd arnynt allu cychwyn y broses o drosglwyddo asedau eu hunain. Dylai'r gwaith hwn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymell.

Ymateb: Derbyn

Mae Grwpiau Cymunedol eisoes yn gallu cychwyn y broses o drosglwyddo asedau.

Mae sylwadau'r Pwyllgor yn cydnabod bod anghysondeb rhwng awdurdodau lleol, ac nad oes gan bob awdurdod lleol bolisi ar gyfer trosglwyddo asedau cymunedol. Rydym hefyd yn cydnabod bod tystiolaeth bod cyrff cyhoeddus eraill yn llai gweithgar wrth drosglwyddo asedau i gymunedau, ond eu bod yn chwarae rôl yr un mor bwysig wrth drosglwyddo asedau.

Mae swyddogion o'r farn y gellid sicrhau effeithiau tebyg drwy wella'r canllawiau a sicrhau cysondeb heb osod neu greu disgwyliadau rhy uchelgeisiol ar gyfer cymunedau. Gallai'r canllawiau gynnwys polisïau sampl sydd wedi cael eu profi'n effeithiol.

Bydd adolygiad o'r canllawiau'n cynnwys hyrwyddo manteision trosglwyddo asedau drwy ddefnyddio astudiaethau achos.

Goblygiadau ariannol: Dim. Gellir gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol.

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae canllawiau cyfredol yn adlewyrchu'r sefyllfa bresennol yng Nghymru. Bydd canllawiau diwygiedig yn cael eu hystyried yn ystod gwaith y comisiwn ac yn cael eu darparu ar ôl i argymhellion y comisiwn gael eu hystyried. Gall cymunedau yng Nghymru ddechrau ar y broses trosglwyddo asedau eu hunain.

Argymhelliad 4.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth ddiweddaru ei chanllawiau ar Drosoglwyddo Asedau Cymunedol, ei gwneud yn gliriach bod y broses drosglwyddo yn berthnasol i bob corff cyhoeddus, nid llywodraeth leol yn unig.

Ymateb: Derbyn

Gellid ymgorffori'r argymhelliad hwn mewn unrhyw ganllawiau diwygiedig, felly rydym yn cytuno mewn egwyddor fel ymateb i Argymhelliad 2.

Goblygiadau ariannol: Oes. Rydym yn derbyn y dylid adolygu a diweddaru'r canllawiau presennol, yn amodol ar dderbyn cadarnhad o gyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae canllawiau cyfredol yn adlewyrchu'r sefyllfa bresennol yng Nghymru. Bydd canllawiau diwygiedig yn cael eu hystyried yn ystod gwaith y comisiwn ac yn cael eu darparu ar ôl i argymhellion y comisiwn gael eu hystyried.

Argymhelliad 5.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth adolygu'r canllawiau ar Drosoglwyddo Asedau Cymunedol, ystyried sut y gellir eu cryfhau i roi eglurder a sicrwydd i awdurdodau lleol ar asesu buddion gwerth cymdeithasol trosglwyddo ased, gan gynnwys mewn amgylchiadau sy'n arwain at ei drosglwyddo am lai na gwerth y farchnad.

Ymateb: Derbyn

Gellid ymgorffori'r argymhelliad mewn unrhyw ganllawiau diwygiedig, felly rydym yn cytuno mewn egwyddor fel ymateb i Argymhelliad 2. Bydd ymgysylltu â rhanddeiliaid yn helpu i ddatblygu fframwaith i gynorthwyo cyrff cyhoeddus sy'n trosglwyddo asedau i nodi'r gwerth cymdeithasol sy'n deillio o wneud hyn.

Goblygiadau Ariannol: Oes. Rydym yn derbyn y dylid adolygu a diweddaru'r canllawiau presennol, yn amodol ar dderbyn cadarnhad o gyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae matrices gwerth cymdeithasol wedi ei ddatblygu a'i brofi ar ddetholiad o drosglwyddiadau asedau. Bydd ymgynghori a datblygu pellach yn digwydd fel rhan o waith y comisiwn.

Argymhelliad 6.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth adolygu'r canllawiau ar Drosglwyddo Asedau Cymunedol, gryfhau'r cysylltiadau â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol er mwyn sicrhau bod y canllawiau'n cael eu hategu'n glir gan y Ddeddf.

Ymateb: Derbyn

Gellid ymgorffori'r argymhelliad mewn unrhyw ganllawiau diwygiedig, felly rydym yn cytuno mewn egwyddor fel ymateb i Argymhelliad 2.

Goblygiadau ariannol: Oes. Rydym yn derbyn y dylid adolygu a diweddarau'r canllawiau presennol, yn amodol ar dderbyn cadarnhad o gyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae canllawiau cyfredol yn adlewyrchu'r sefyllfa bresennol yng Nghymru. Bydd canllawiau diwygiedig yn cael eu hystyried yn ystod gwaith y comisiwn ac yn cael eu darparu ar ôl i argymhellion y comisiwn gael eu hystyried. Mae'r matrices gwerth cymdeithasol y cyfeirir ato yn Argymhelliad 6 wedi ei strwythuro o amgylch Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Argymhelliad 7.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth adolygu'r canllawiau ar asedau cymunedol, wella argaeledd astudiaethau achos sy'n ymwneud â throsglwyddo asedau'n llwyddiannus, a dylai hefyd gynnwys prosiectau mwy diweddar ymhlith yr astudiaethau. Dylai Llywodraeth Cymru adolygu'r astudiaethau achos o bryd i'w gilydd i sicrhau bod yr enghreifftiau mwyaf diweddar ar gael i eraill ddysgu oddi wrthynt. Dylai Llywodraeth Cymru adolygu'r astudiaethau achos o bryd i'w gilydd i sicrhau bod yr enghreifftiau mwyaf diweddar ar gael i eraill ddysgu oddi wrthynt.

Ymateb: Derbyn

Mae Ystadau Cymru yn parhau i ddatblygu astudiaethau achos a hyrwyddo'r arferion gorau fel rhan o'u gwaith craidd. Mae astudiaethau achos yn cael eu cynnwys yn eu newyddlenni ac mae ganddynt rôl bwysig yn y gynhadledd flynyddol. Mae'r gwaith hwn yn rhan o gynllun busnes presennol Ystadau Cymru, sy'n cynnwys adolygiad o'r ffordd orau o rannu astudiaethau achos ar arferion da.

Goblygiadau ariannol: Dim. Gellid gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol.

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae Ystadau Cymru yn parhau i hyrwyddo astudiaethau achos drwy ei newyddlen a'r gynhadledd flynyddol. Mae Cronfa Grantiau Rhaglen Cydweithredu Cymru ar Asedau wedi cynorthwyo Grwpiau Cymunedol a'u partneriaid yn y sector cyhoeddus i gydweithredu ar brosiectau sy'n cynnwys Asedau Cymunedol. Mae'r gronfa ar gael i gyrff sector cyhoeddus sy'n cydweithredu â phartner arall ar brosiectau'n seiliedig ar asedau.

Mae enghreifftiau'n cynnwys cyllid grant i'r cynghorau canlynol:

Cynghorau sir Wreccsam a Phowys i gaffael asesiadau datgarboneiddio ar ganolfannau hamdden a chanolfannau cymunedol sy'n cael eu gweithredu gan sefydliadau'r trydydd sector.

Cyngor Tref Llanelli i wella adnoddau chwaraeon sy'n cael eu rhedeg gan y gymuned, i gynnwys toiled 'Changing Places' hygyrch i'r cyhoedd. Deallir mai dyma'r adnodd cyntaf o'i fath yng Nghymru. Defnyddiodd y Cyngor ei adnoddau a'i arbenigedd i gefnogi'r cymunedau hynny na fyddent wedi bod â'r gallu i wneud hynny fel arall.

Cyngor Bro Morgannwg i gefnogi'r broses o ddatgarboneiddio asedau sy'n cael eu rhedeg gan y gymuned. Defnyddiodd y Cyngor ei adnoddau a'i arbenigedd i gefnogi'r cymunedau hynny na fyddent wedi bod â'r gallu i wneud hynny fel arall.

Cyngor Wreccsam i osod paneli solar ar ganolfannau hamdden sy'n cael eu rhedeg gan bartneriaid nid-er-elw.

Mae'r prosiectau hyn hefyd yn cael eu hyrwyddo drwy newyddlen Ystadau Cymru a'r gynhadledd a'r gwobrau blynyddol. Mae categorïau'r gwobrau yn cynnwys gwobrau economaidd, cynaliadwyedd amgylcheddol a chymdeithasol ac arloesedd. Yn y gorffennol mae enillwyr wedi cynnwys asedau cymunedol.

Mae enghreifftiau'n cynnwys:

2022- Neuadd Bentref Aberogwr. Prosiect ar y cyd a ddechreuwyd gan Gymdeithas y Neuadd Bentref i oresgyn amrywiaeth o rwystrau cyfreithiol a rhywstrau cynllunio er mwyn adeiladu neuadd bentref newydd.

2021 – Cyngor Tref y Drenewydd a Llanllwchaearn – caffael eiddo gwag yng nghanol y dref er mwyn creu 'Emporiwm' ail ddefnyddio ac atgyweirio.

2021 – Grŵp Cyfeillio Tyddewi – defnyddio eiddo a thimau arlwygo ysgol leol i gefnogi gwasanaeth pryd ar glud cymunedol.

Argymhelliad 8.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda phartneriaid perthnasol i sefydlu rhwydwaith cymheiriaid trosglwyddo asedau i alluogi grwpiau cymunedol i hwyluso rhannu profiadau ac arfer gorau â'i gilydd

Ymateb: Derbyn

Mae Ystadau Cymru eisoes wedi dechrau ystyried y ffordd orau o rannu arferion da. Bydd hyn yn rhan o'r gwaith sy'n cael ei wneud mewn ymateb i Argymhelliad 7.

Goblygiadau ariannol: Dim. Gellid gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol.

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae'r gwaith hwn yn parhau. Mae Bwrdd Ystadau Cymru yn ystyried opsiynau ar gyfer ailstrwythuro er mwyn galluogi ffrwd waith thematig sy'n canolbwyntio ar asedau cymunedol. Mae'r gwaith hwn yn parhau ac yn rhan o adolygiad ehangach o Ystadau Cymru.

Argymhelliad 9.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru sefydlu pecyn cymorth wedi'i gydgysylltu i gefnogi cymunedau sy'n ceisio prynu neu brydlesu tir neu asedau. Dylai'r comisiwn yr ydym wedi'i argymhell archwilio gyda rhanddeiliaid y pecyn cymorth a ddylai fod ar gael.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth i grwpiau cymunedol drwy'r Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol, a'r Gronfa Benthyciadau Asedau Cymunedol, sy'n cael ei rheoli gan Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (WCVA) ar ran Llywodraeth Cymru. Mae cymorth arall hefyd ar gael o ffynonellau eraill.

Gall cylch gorchwyl y comisiwn gynnwys adolygu'r pecyn cymorth sydd ar gael.
Goblygiadau ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Diweddariad Tachwedd 2023

Bydd hyn yn cael ei ystyried fel rhan o waith y comisiwn.

Argymhelliad 10.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i ystyried opsiynau, gan gynnwys dulliau deddfwriaethol, i ddod o hyd i atebion a all rymuso cymunedau a rhoi cyfle cyfartal iddynt wrth gystadlu yn erbyn buddsoddwyr preifat i brynu asedau o ddiddordeb. Dylai'r gwaith hwn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Gall archwilio datrysiadau cyfreithiol a fabwysiadwyd mewn mannau eraill a sut y gallent rymuso cymunedau yng Nghymru gael eu cynnwys yng nghylch gorchwyl y comisiwn.

Bydd angen i waith y comisiwn mewn ymateb i'r argymhelliad hwn adlewyrchu canfyddiadau gwerthusiadau annibynnol o ddeddfwriaeth a basiwyd mewn mannau eraill i sicrhau y byddai unrhyw argymhelliad deddfwriaethol yn cyflawni ei nodau arfaethedig ac yn sicrhau gwerth am arian.

Bydd gwaith ein Bwrdd Polisi Cymunedau yn gallu cyfrannu at yr argymhelliad hwn. Mae'r Bwrdd yn cynnwys cynrychiolaeth drawslywodraethol ac mae'n cynllunio datblygu prosiectau peilot drwy Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus mewn nifer fach o ardaloedd awdurdod lleol. Bydd rôl a photensial asedau cymunedol wrth rymuso cymunedau yn rhan allweddol o'r gwaith hwn. Bydd adborth o'r prosiectau peilot yn cael ei rannu â'r comisiwn pan fydd wedi cael ei sefydlu.

Goblygiadau Ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Diweddariad Tachwedd 2023

Bydd hyn yn cael ei ystyried fel rhan o waith y comisiwn.

Argymhelliad 11.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i adolygu ffrydiau ariannu sy'n cefnogi asedau cymunedol, gan gynnwys cyllid Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol, ac ystyried opsiynau i gynyddu argaeledd cyllid benthyciad fforddiadwy ar gyfer grwpiau cymunedol. Gallai hyn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell. Gallai hyn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Mae Llywodraeth Cymru eisoes yn buddsoddi mewn Asedau Cymunedol drwy'r Gronfa Benthyciadau Asedau Cymunedol, a ddarperir i ni gan WCVA, ac yn uniongyrchol drwy'r Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol.

Gellir cynnwys adolygiad o'r ffrydiau ariannu presennol yng nghylch gorchwyl y comisiwn.

Goblygiadau ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen ar argymhellir.

Byddai benthyciadau ychwanegol yn cynyddu rhwymedigaethau Llywodraeth Cymru yn ystod cyfnod pan fyddwn yn ceisio cyfyngu ar wariant nad yw'n rhan o'r Rhaglen Lywodraethu.

Diweddariad Tachwedd 2023

Bydd hyn yn cael ei ystyried fel rhan o waith y comisiwn.

Argymhelliad 12.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru ystyried sefydlu Cronfa Asedau Cymunedol. Dylai'r comisiwn yr ydym wedi'i argymhell roi ystyriaeth bellach i sefydlu cronfa o'r fath.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru eisoes yn cyflawni bwriad yr argymhelliad hwn. Mae'r [Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol](#) yn darparu grantiau o hyd at £300k i helpu cymunedau i brynu, datblygu a gwella asedau cymunedol – adeiladau a mannau gwyrdd. Mae'r rhaglen hon wedi darparu grantiau cyfalaf gwerth dros £41 miliwn ar gyfer prosiectau ledled Cymru ers 2017. Mae'r Gronfa hon yn gweithio ochr yn ochr â'r [Gronfa Benthyciadau Asedau Cymunedol](#) sy'n cael ei rheoli ar ein rhan gan Gyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, sy'n darparu hyd at £300k (100%) i alluogi cymunedau i brynu asedau.

Goblygiadau Ariannol: Dim. Gellir gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae'r Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol wedi darparu bron i £50 miliwn mewn grantiau cyfalaf ledled Cymru ers 2017.

Argymhelliad 13.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru nodi sut y mae'n bwriadu gwneud y broses o ganfod perchnogaeth asedau a thir yn haws i gymunedau a sut y gall y broses helpu i rymuso grwpiau i ymgymryd ag asedau yr hoffent iddynt barhau. Dylai hyn gynnwys gwneud trefniadau ar gyfer ystyried a fyddai cofrestr o asedau o fudd a chael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Gellid cynnwys adolygiad i nodi a fyddai cofrestr o asedau yn fuddiol, neu'n effeithiol o ran cost, yng nghylch gorchwyl y comisiwn.

Mae swyddogion wedi dechrau adolygiad o'r data sydd ar gael. Mae DataMap Cymru eisoes yn cyhoeddi data ar dir dan berchnogaeth gyhoeddus yng Nghymru sydd ar gael i'r cyhoedd yn rhad ac am ddim. Mae Cofrestrfa Tir y DU yn cadw data ar berchnogaeth tir o dir cofrestredig sydd hefyd ar gael i'r cyhoedd. Mae hyn yn cynnwys tua 85% o'r holl berchnogaeth. Rydym yn gwneud ymholiadau i'r potensial ehangu'r data cyfredol sydd ar gael drwy DataMap Cymru i gynnwys tir cofrestredig a oedd dan berchnogaeth breifat. Bydd creu data newydd, fel cofrestrau asedau, yn gofyn am adnoddau sylweddol gan lywodraeth ganolog a lleol a gall ddyblygu ffynonellau gwybodaeth sy'n bodoli eisoes ar berchnogaeth. Nid yw creu cofrestrau neu gronfeydd data ar dir sydd heb ei gofrestru yn gost effeithiol nac yn ymarferol.

Bydd adborth o'r gwaith hwn yn cael ei rannu gyda'r comisiwn.

Goblygiadau Ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen ar argymhellir.

Er mwyn datblygu a chynnal setiau data ychwanegol ar MapDataCymru, os ydynt ar gael, bydd angen adnoddau ychwanegol at y rhai sydd eisoes ar gael.

Bydd angen adnodd ychwanegol ar ddatblygu a chynnal setiau data ychwanegol ar DataMapCymru, os yw ar gael.

Diweddariad Tachwedd 2023

Mae swyddogion wedi bod yn ystyried y ffordd orau o ymgorffori data'r Gofrestrfa Tir i FapData Cymru. Nid yw data ar berchnogaeth yn debygol o fod ar gael ar gyfer asedau y tu allan i'r sector cyhoeddus. Fodd bynnag mae'r data hyn ar gael fesul achos, drwy'r Gofrestrfa Tir.

Argymhelliad 14.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru sefydlu cronfa benodol i Gymru ar gyfer prosiectau tai cymunedol sy'n debyg i'r cronfeydd sydd ar gael yn Lloegr a'r Alban.

Ymateb: Gwrthod

Derbyniodd y Gweinidog Newid Hinsawdd argymhelliad o'r Adolygiad Annibynnol o Gyflenwad Tai Fforddiadwy (Mai 2019) i symleiddio rhaglenni ariannu ar gyfer tai fforddiadwy.

Gall grwpiau tai sy'n cael eu harwain gan y gymuned gael mynediad at gyllid Grant Tai Cymdeithasol pan fyddant yn partneru â Landlord Cymdeithasol Cofrestredig, ac mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd wedi bod yn awyddus i archwilio mynediad i ffrydiau ariannu eraill sy'n bodoli eisoes ar gyfer grwpiau tai sy'n cael eu harwain gan y gymuned. Mae swyddogion yn gweithio gyda Cwmpas mewn cysylltiad â datblygu cynnig tai penodol a arweinir gan y gymuned gan ddefnyddio'r Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau.

Diweddariad Tachwedd 2023

Er i argymhelliad y Pwyllgor gael ei wrthod, mae gwaith wedi ei ddatblygu i ddarparu mynediad at gymorth pellach a chyllid i Grwpiau Tai Cydweithredol a Grwpiau Tai o dan arweiniad y Gymuned.

Mae ein cymorth drwy Cwmpas wedi ei gynllunio i wneud hynny ac rydym wedi cynyddu lefel ein cyllid drwy Cwmpas i £180,000 o gyllid refeniw ar gyfer tair blynedd (2022-23 i 2024-25). Mae hyn yn ddatblygiad ar y cymorth yr ydym wedi bod yn ei ddarparu i'r sector ers 2012.

Mae cynllun peilot Ymddiriedolaeth Tir Cymunedol y Gwyr (Abertawe), y gall grwpiau cydweithredol a grwpiau o dan arweiniad y gymuned gael cyllid gan y Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau drwyddo, yn mynd rhagddo. Mae'r cais ar y cam cynnig grant ac mae rhai manylion terfynol yn cael eu datrys. Pe bai'r cynllun peilot hwn yn llwyddiannus, gallai olygu sefydlu menter o dan arweiniad Cwmpas ar gyfer prosiectau tai o dan arweiniad y gymuned gan ddefnyddio'r Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau.

Rydym yn parhau i gefnogi grwpiau tai cydweithredol a grwpiau tai o dan arweiniad y gymuned sy'n dymuno datblygu cartrefi newydd i gael mynediad at Grant Tai Cymdeithasol lle maent yn cydweithio â Landlord Cymdeithasol Cofrestredig.

Gall grwpiau tai gan arweiniad y gymuned hefyd gael mynediad at y Rhaglen Grant Cartrefi Gwag. Mae ceisiadau wedi eu gwneud gan Grwpiau Tai dan arweiniad y Gymuned ac mae'r rheini'n cael eu hystyried ar hyn o bryd.

Mae cymorth hefyd yn cael ei ddarparu i grwpiau cymunedol drwy Gynllun Grantiau Bach Perthyn fel rhan o'r Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg. Mae hyn yn caniatáu grwpiau cymunedol i ymgeisio am hyd at £12,500 yr un er mwyn cefnogi datblygu syniadau newydd a datblygu mentrau cymunedol newydd a thai cydweithredol o dan arweiniad y gymuned. Yn y rownd gyntaf, dyfarnwyd grantiau i 21 o grwpiau cymunedol, y mae 7 ohonynt yn bwriadu darparu tai o dan arweiniad y gymuned. Agorodd ail rownd y cyllid ar 8 Awst.

Argymhelliad 15.

Mae'r Pwyllgor yn argymell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i ystyried opsiynau ar gyfer datblygu deddfwriaeth benodol i Gymru, wedi'i theilwra i ddiwallu anghenion Cymru. Dylai'r comisiwn yr ydym wedi'i argymell ystyried yr angen am ddeddfwriaeth i gefnogi perchnogaeth gymunedol a grymuso cymunedau yng Nghymru erbyn diwedd tymor presennol y Senedd.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Gall cylch gorchwyl y comisiwn gynnwys adolygiad o opsiynau deddfwriaethol ar gyfer Cymru. . Bydd angen i hyn ystyried gwerthusiadau annibynnol o effaith darpariaethau cyfreithiol sy'n cael eu gweithredu mewn mannau eraill, i sicrhau y byddai argymhelliad deddfwriaethol yn cyflawni ei fwriadau ac yn sicrhau gwerth am arian.

Goblygiadau ariannol:

Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Diweddariad Tachwedd 2023

Bydd hyn yn cael ei ystyried fel rhan o waith y comisiwn.

Argymhelliad 16.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i adolygu canllawiau cynllunio Cymru i sicrhau eu bod yn grymuso cymunedau ac yn cefnogi prosesau trosglwyddo asedau.

Ymateb:

Derbyn mewn egwyddor

Mae Polisi Cynllunio Cymru o blaid egwyddorion creu lleoedd, sy'n cynnwys darparu seilwaith cymunedol. Bydd asedau cymunedol yn rhan amlwg o seilwaith cymunedol mewn rhai mannau, ac mae'n briodol y dylai Polisi Cynllunio Cymru gydnabod y gall trosglwyddo asedau fod yn fuddiol i gynaliadwyedd rhai cymunedau.

Byddwn yn ceisio gwella'r canllawiau ar bolisi mewn perthynas â throsglwyddo asedau cymunedol; fodd bynnag, dylid cydnabod bod y system gynllunio yn rheoleiddio'r ffordd mae tir yn cael ei ddefnyddio a'i ddatblygu, ac ni ddylid gwahaniaethu rhwng ceisiadau cynllunio ar sail pwy yw'r ymgeisydd. O ganlyniad, efallai bydd enghreifftiau pan allai trosglwyddo ased i'r gymuned, at ddiben penodol, fynd yn groes i bolisiâu sefydledig, ac ni fyddai unrhyw newidiadau i Bolisi Cynllunio Cymru yn ystyried cynigion o'r fath mewn modd ffafriol, pe bai'n amlwg eu bod yn groes i bolisi.

Goblygiadau ariannol: Dim

Diweddariad Tachwedd 2023

Bydd hyn yn cael ei ymgorffori pan fydd Polisi Cynllunio Cymru yn cael ei ddiweddarau.